

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 146/2019-32

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 19. novembra 2019 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa), zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Mojmíra Mamojku v konaní o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátom JUDr. Petrom Harakálym, Mlynská 28, Košice, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Topoľčany č. k. 8 C 237/2014-239 z 21. augusta 2018 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Topoľčany č. k. 8 C 237/2014-239 z 21. augusta 2018 p o r u š e n é b o l i .

2. Uznesenie Okresného súdu Topoľčany č. k. 8 C 237/2014-239 z 21. augusta 2018 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d ě a ľ š i e k o n a n i e .

3. Okresný súd Topoľčany je p o v i n n ý uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 390,50 € (slovom tristodeväťdesiat eur a päťdesiat centov) na účet advokáta JUDr. Petra Harakályho, Mlynská 28, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého rozhodnutia a sťažostná argumentácia

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 146/2019-11 z 10. apríla 2019 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Topoľčany (ďalej len „okresný súd“) č. k. 8 C 237/2014-239 z 21. augusta 2018.

1.1 Keďže vec bola podľa v tom čase platného Dodatku č. 1 k Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. marca 2018 do 28. februára 2019 prijatá na ďalšie konanie 10. apríla 2019 v zložení senátu Jana Baricová (predsedníčka senátu) a členovia senátu Jana Laššáková a Mojmír Mamojka, bolo potrebné ju v tomto zložení senátu i dokončiť, a to podľa čl. X bodu 4 Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 25. apríla 2019 do 31. decembra 2019, podľa ktorého veci, na ktorých prerokovanie bol k 25. aprílu 2019 príslušný prvý senát ústavného súdu v zložení platnom v období od 17. februára 2019 do 25. apríla 2019 a v ktorých bolo k 25. aprílu 2019 vydané rozhodnutie o prijatí návrhu na ďalšie konanie, prerokuje tento senát v pôvodnom zložení (platnom v období od 17. februára 2019 do 25. apríla 2019).

2. Ústavnou sťažnosťou podľa čl. 127 ods. 1 ústavy doručenou ústavnému súdu 22. októbra 2018 sa sťažovateľka domáhala vydania nálezu, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie jej v záhlaví označených práv uznesením okresného súdu č. k. 8 C 237/2014-239 z 21. augusta 2018 (ďalej len „napadnuté uznesenie“), ktoré navrhla zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie. Uplatnila si aj náhradu trov konania pred ústavným súdom.

3. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka sa podanou žalobou voči spoločnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaný“), domáhala náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v sume 53 725,00 € s príslušenstvom a zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v sume 26 862,50 €.

4. Okresný súd rozsudkom č. k. 8 C 237/2014-148 zo 6. októbra 2016 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť sťažovateľke náhradu v sume 69 842,24 € s príslušenstvom, vo zvyšku žalobu zamietol a priznal jej nárok na náhradu trov konania v rozsahu 73,34 %.

5. Na základe podaného odvolania sťažovateľky proti uvedenému rozsudku Krajský súd v Nitre rozsudkom č. k. 25 Co 2/2017-194 z 29. novembra 2017 rozsudok okresného súdu v napadnutej zamietajúcej časti potvrdil, v časti náhrady trov konania rozsudok okresného súdu zmenil tak, že žalobkyňa má voči žalovanému nárok na náhradu trov konania pred súdom prvej inštancie v rozsahu 100 %, a zároveň žalovanému priznal voči sťažovateľke nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

6. Následne uznesením č. k. 8 C 237/2014-225 z 5. apríla 2018 vydaným vyšším súdnym úradníkom okresný súd rozhodol o výške trov odvolacieho konania tak, že sťažovateľku zaviazal zaplatiť žalovanému náhradu trov právneho zastúpenia v odvolacom konaní v sume 689,46 €.

7. Na základe podanej sťažnosti vo veci rozhodoval okresný súd, ktorý sťažnosť sťažovateľky uznesením č. k. 8 C 237/2014-239 z 21. augusta 2018 ako nedôvodnú zamietol. Poukázal na to, že okresný súd postupoval správne, keď pri stanovení odmeny

za jeden úkon právnej služby vychádzal z celkovej hodnoty sporu, a teda zo sumy, ktorú sťažovateľke prisúdil vo výške 69 842,24 €.

8. Sťažovateľka bola toho názoru, že „... uznesením došlo k porušeniu jej ústavných práv postupom súdu, ktorý je nesprávny a nerešpektuje základné princípy na ktorých je postavený Civilný sporový poriadok. Aj rozhodovanie o náhrade trov konania je integrálnou súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa článku 46 ods. 1 ústavy môže rozhodnutím, ako aj postupom predchádzajúcim jeho vydaniu, ktorý nie je v súlade so zákonom, porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu (obdobne napr. v rozhodnutí II. ÚS 56/05)...“.

9. Sťažovateľka v dôvodoch svojej sťažnosti zdôraznila, že «... trovy vynaložené stranou konania v spore musia byť v príčinnej súvislosti s jej procesným postojom k predmetu konania v jeho jednotlivých štádiách. Ich vynaložením sa musí sledovať procesné presadzovanie uplatneného nároku alebo procesná ochrana proti takému tvrdenému nároku. Účelnosť sa v zásade dá stotožniť s nevyhnutnosťou alebo právnou možnosťou vynaloženia trov spojených s ústavne zaručeným právom na právnu pomoc v zmysle čl. 47 ods. 2 ústavy a trovy právneho zastúpenia sa vo všeobecnosti za účelne vynaložené trovy považujú. Trovy potrebné na účelné vynaloženie alebo ochranu práva sa však nemôžu posudzovať ako celok, a to aj keď má strana nárok na náhradu trov konania, pretože mala vo veci plný úspech. Každý úkon alebo každé platenie trov treba posudzovať samostatne, čo platí aj pre trovy právnej služby, (obdobne v uznesení III. ÚS 481/2015). V konaní bola žalovanému priznaná náhrada trov odvolacieho konania. Preto je potrebné pri určovaní výšky tejto náhrady posúdiť, v akom rozsahu vo vzťahu k predmetu odvolacieho konania je možné považovať vynaložené výdavky žalovaného za účelné. Nepochybne podstatná pre toto posúdenie bude skutočnosť, čo bolo predmetom odvolacieho konania a ohľadne akého nároku, resp. jeho časti sa odvolacie konanie viedlo...“.

10. Podľa sťažovateľky „... je bez akýchkoľvek pochybností zrejmé, že okresný súd takto vo veci nepostupoval a výšku náhrady trov konania, ktoré tvorili náklady právneho zastúpenia žalovaného za jeden úkon právnej pomoci v odvolacom konaní, posudzoval nie vo vzťahu k predmetu odvolacieho konania, ale vo vzťahu k celkovému predmetu konania. V

dôsledku toho priznal žalovanému náhradu výdavkov v odvolacom konaní, ktoré nie je možné označiť za účelné, pretože časť z nich nevznikla v súvislosti s bránením práva žalovaného v odvolacom konaní s ohľadom na to, čo bolo jeho predmetom. Okresný súd mal vychádzať z toho, že predmetom odvolacieho konania je len nárok sťažovateľa vo výške 10 745,06 €...“.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

11. Predsedníčka okresného súdu v stanovisku, ktoré si ústavný súd vyžiadal k ústavnej sťažnosti a ktoré bolo doručené 14. mája 2019 pod sp. zn. Spr 3009/18, uviedla, že nesúhlasí s právnym názorom sťažovateľky vyjadreným v podanej ústavnej sťažnosti. Poukázala na odôvodnenie rozsudku Krajského súdu v Nitre sp. zn. 25 Co/2017 z 29. novembra 2017, podľa ktorého súd prvej inštancie pri rozhodovaní o trovách konania nesprávne vyhodnotil, že žalobkyňa bola v konaní úspešná iba čiastočne. Poukázala i na to, že predmetom konania totiž bola náhrada sťaženia spoločenského uplatnenia a jej zvýšenie podľa § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov. Keďže rozhodnutím súdu prvej inštancie bola žalobkyni priznaná náhrada sťaženia spoločenského uplatnenia, ako aj zvýšenie priznanej náhrady spoločenského uplatnenia o 30 %, je potrebné prijať záver, že žalobkyňa bola v konaní úspešná. Preto žalobkyni patrí v súlade s § 255 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) náhrada trov konania voči žalovanej v rozsahu 100 % vypočítaná z prisúdenej sumy [a nie určená podľa § 11 ods. 1 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška č. 655/2004 Z. z.“)], a potom aj žalovanému patrí v prípade jeho úspechu v odvolacom konaní náhrada trov konania – trov právneho zastúpenia určená rovnakým postupom, na základe tých istých skutočností, t. j. v rovnakej sadzbe tarifnej odmeny ako trovy právneho zastúpenia sťažovateľke.

Ďalej uviedla, že „... je možné vychádzať z názoru Ústavného súdu Slovenskej republiky prezentovaného v náleze z 27.septembra 2018, sp. zn. IV.ÚS 202/2018, podľa ktorého za tarifnú hodnotu v zmysle ustanovenia § 10 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti SR č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov sa považuje výška peňažného plnenia, ktorého sa právna služba týka, určená pri začatí poskytovania právnej služby.

... Rozhodujúcim momentom pre určenie tarifnej hodnoty je teda hodnota v okamihu začatia poskytovania právnej služby a nie hodnota predmetu poskytovania právnej služby v čase (dobe) vykonania každého jednotlivého úkonu právnej služby. Vychádzajúc z uvedeného, ako i obsahu spisového materiálu v danom prípade nie je možné pri výpočte výšky náhrady trov právneho zastúpenia na strane žalovanej priznať jej právnomu zástupcovi odmenu zo sumy 10.745,06 eura, ale je potrebné vychádzať z hodnoty predmetu konania v okamihu začatia poskytovania právnej služby a keďže žalobkyni bola priznaná suma 69.842,24 eur, tak toto je výška peňažného plnenia rozhodujúca pre určenie tarifnej hodnoty pri jednotlivých úkonoch právnej služby, ktoré nasledovali po začatí jej poskytovania...“.

12. Vzhľadom na uvedené predsedníčka okresného súdu považovala predmetnú sťažnosť za neopodstatnenú. Súčasne oznámila, že súhlasí s tým, aby ústavný súd upustil od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti.

13. K vyjadreniu okresného súdu sťažovateľka prostredníctvom právneho zástupcu zaujala stanovisko podaním z 13. augusta 2019, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 15. augusta 2019.

14. Sťažovateľka vo svojom stanovisku uviedla, že „... s názorom okresného súdu nemožno súhlasiť, nakoľko je v rozpore so samotnými zákonnými a podzákonnými ustanoveniami právnych predpisov. Podľa § 255 ods. 1 CSP súd prizná strane náhradu trov konania, ktorými sú však v spojení s ustanovením § 251 CSP len tie výdavky, ktoré sú preukázané, odôvodnené a účelne vynaložené v súvislosti s uplatňovaním alebo bránením práva. Výdavky, ktoré nie je možné považovať za odôvodnené, preukázané a účelne vynaložené, nie je možné výkladom ustanovenia § 251 CSP a contrario ani považovať za

trovy konania. Pokiaľ teda súd ide posudzovať výšku priznanej náhrady trov konania, môže brať do úvahy len tie výdavky strany sporu, ktoré boli vynaložené účelne. Trovy vynaložené stranou konania v spore musia byť v príčinnej súvislosti s jej procesným postojom k predmetu konania v jeho jednotlivých štádiách. Ich vynaložením sa musí sledovať procesné presadzovanie uplatneného nároku alebo procesná ochrana proti takému tvrdenému nároku. Účelnosť sa v zásade dá stotožniť s nevyhnutnosťou alebo právnou možnosťou vynaloženia trov spojených s ústavne zaručeným právom na právnu pomoc v zmysle čl. 47 ods. 2 ústavy a trovy právneho zastúpenia sa vo všeobecnosti za účelne vynaložené trovy považujú. Trovy potrebné na účelne vynaloženie alebo ochranu práva sa však nemôžu posudzovať ako celok, a to aj keď má strana nárok na náhradu trov konania, pretože mala vo veci plný úspech. Každý úkon alebo každé platenie trov treba posudzovať samostatne, čo platí aj pre trovy právnej služby, (obdobne v uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 481/2015 zo 6.10.2015). Nepochybne podstatná pre toto posúdenie bude skutočnosť, čo bolo predmetom odvolacieho konania a ohľadne akého nároku, resp. jeho časti sa odvolacie konanie viedlo...“.

15. Sťažovateľka zároveň vo svojom stanovisku ústavnému súdu oznámila, že netrvá na ústnom prejednaní veci.

16. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde, ktorý nadobudol účinnosť 1. marca 2019 a ktorý sa použije aj na konania začaté do 28. februára 2019, pričom právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali do 28. februára 2019, zostávajú v zmysle § 246 ods. 1 a 2 tohto zákona zachované, upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Relevantná právna úprava a judikatúrne východiská ústavného súdu

17. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

18. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

19. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

20. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo prejednaná súdom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

21. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (*mutatis mutandis* II. ÚS 71/97), a preto ich porušenie skúma spoločne.

22. Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity, v zmysle ktorého ústavný súd o porušeníach základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd rozhoduje len v prípade, ak je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, ak by účinky výkonu tejto právomoci všeobecnými súdmi neboli zlučiteľné s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou.

23. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy). Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého

na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku, alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02). Súčasne každý má právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci.

24. Vychádzajúc z ustálenej judikatúry ústavného súdu (m. m. III. ÚS 341/07, I. ÚS 155/2017, III. ÚS 342/2017), uprednostňujúcej výklad zákona e ratione legis (argumentácia zmyslom, rozumom, účelom) pred doslovným gramatickým (jazykovým) výkladom, prípady, v ktorých nesprávna aplikácia jednoduchého práva všeobecným súdom má za následok porušenie základných práv a slobôd, sú tie, v ktorých táto nesprávna aplikácia jednoduchého práva je spätá s konkurenciou jednotlivých noriem tohto práva, prípadne s konkurenciou rôznych interpretačných alternatív, v ktorých sa odráža kolízia ústavných princípov, a naostatok za také možno považovať aj prípady svojvoľnej aplikácie jednoduchého práva. Pojem svojvôle možno interpretovať na prípady, keď všeobecný súd urobí taký výklad použitej právnej normy, ktorý je v extrémnom rozpore s právom na súdnu ochranu a princípom spravodlivosti, alebo ho urobí v inom než zákonom ustanovenom a v právnom myslení konsenzuálne akceptovanom význame či bez bližších nerozpoznateľných kritérií (I. ÚS 533/2016). O svojvôli (arbitrárnosti) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (III. ÚS 264/05, ZNaU 100/2005).

25. Vychádzajúc z uvedeného, predmetom skúmania ústavného súdu bolo to, či napadnutým uznesením okresného súdu mohlo dôjsť k zásahu do označených práv sťažovateľky.

26. Rozhodovanie o náhrade trov je súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže postupom, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu (obdobne II. ÚS 56/05).

27. Obsahom práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (Robins c. Spojené kráľovstvo z 23. 9. 1997). Rozhodovanie o trovách konania pred všeobecnými súdmi je zásadne výsadou týchto súdov, pri ktorom sa prejavujú atribúty ich nezávislého súdneho rozhodovania. Ústavný súd preto iba celkom výnimočne podrobnejšie preskúmava rozhodnutia všeobecných súdov o trovách konania, keďže táto problematika by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade, že postup všeobecného súdu extrémne vybočuje z pravidiel upravujúcich súdne konanie v dôsledku jeho závažného pochybenia.

28. Ústavný súd v tejto súvislosti dopĺňa, že také rozhodnutie by v zásade malo byť nepreskúmateľné nielen nadriadeným (dovolacím) súdom (keďže Civilný sporový poriadok v § 422 takúto možnosť výslovne nepripúšťa), ale malo by byť vzhľadom na bagateľnú povahu a ústavnoprávny rozmer vylúčené aj z prieskumu vecí ústavným súdom. Opodstatnenosť ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy prichádza do úvahy iba v prípadoch extrémneho vybočenia zo štandardov uplatňovaných v rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, ktoré môžu mať za následok porušenie ústavou zaručených základných práv a slobôd, alebo tiež v prípadoch absencie primeraného zdôvodnenia tohto rozhodnutia všeobecným súdom.

29. Podľa § 251 CSP trovy konania sú všetky preukázané, odôvodnené a účelne vynaložené výdavky, ktoré vzniknú v konaní v súvislosti s uplatňovaním alebo bránením práva.

30. Podľa § 255 ods. 1 CSP súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci.

31. Podľa § 262 ods. 1 CSP o nároku na náhradu trov konania rozhodne aj bez návrhu súd v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí.

32. Podľa § 262 ods. 2 CSP o výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.

33. Trovy vynaložené sporovou stranou v spore musia byť v príčinnej súvislosti s jeho procesným postupom k predmetu konania. Ich vynaložením sa musí sledovať procesné presadzovanie uplatneného nároku alebo procesná ochrana proti takému nároku. Účelnosť sa v zásade dá stotožniť s nevyhnutnosťou alebo právnou možnosťou vynaloženia trov spojených s ústavne zaručeným právom na právnu pomoc zmysle čl. 47 ods. 2 ústavy a trovy právneho zastúpenia sa vo všeobecnosti za účelne vynaložené trovy považujú. Trovy potrebné na účelné vynaloženie alebo ochranu práva sa však nemôžu posudzovať ako celok, a to, aj keď má účastník nárok na náhradu trov konania, pretože mal vo veci plný úspech, každý úkon alebo každé platenie trov treba posudzovať samostatne, to platí aj pre trovy právnej služby (II. ÚS 147/2008, III. ÚS 166/2009, III. ÚS 481/2015).

34. V prejednávanej spore bola žalobkyňa čiastočne úspešná. Prvoinštančný súd jej priznal 69 842,24 € z titulu zvýšenia náhrady spoločenského uplatnenia a vo zvyšku jej nárok zamietol. Priznal jej nárok na náhradu trov konania vo výške 73,34 %. Z obsahu spisu je ďalej zrejmé, že sťažovateľka podala riadny opravný prostriedok (odvolanie) len do časti zamietnutia jej nároku, a to vo výške 10 745,06 €. Odvolací túto jej časť odvolania zamietol, avšak vo výroku o trovách prvostupňového konania zmenil rozhodnutie súdu prvej inštancie a priznal jej nárok na náhradu trov tohto konania vo výške 100 % s prihliadnutím na charakter nároku. Naopak, vzhľadom na skutočnosť, že v odvolacom konaní úspešná nebola, nárok na náhradu trov odvolacieho konania priznal žalovanému.

35. Súd prvej inštancie sťažnosťou napadnutým uznesením zaviazal sťažovateľku zaplatiť trovy odvolacieho konania spočívajúce v právnom zastúpení vo výške 689,46 €, „... keď vychádzal z hodnoty predmetu konania v okamihu začatia poskytovania právnej služby a keďže žalobkyni bola priznaná suma 69.842,24 €, tak toto je výška peňažného plnenia rozhodujúca pre určenie tarifnej hodnoty pri jednotlivých úkonoch právnej služby, ktoré nasledovali po začatí jej poskytovania...“.

36. Ústavný súd v už uvedených rozhodnutiach (bod 33, napr. II. ÚS 147/2008, III. ÚS 166/2009, III. ÚS 481/2015) uviedol, že trovy vynaložené účastníkom konania v spore musia byť v príčinnej súvislosti s jeho procesným postupom k predmetu konania. Ich vynaložením sa musí sledovať procesné presadzovanie uplatneného nároku alebo procesná ochrana proti takému nároku. Účelnosť sa v zásade dá stotožniť s nevyhnutnosťou alebo právnou možnosťou vynaloženia trov spojených s ústavne zaručeným právom na právnu pomoc v zmysle čl. 47 ods. 2 ústavy a trovy právneho zastúpenia sa vo všeobecnosti za účelne vynaložené trovy považujú. Trovy potrebné na účelne vynaloženie alebo ochranu práva sa však nemôžu posudzovať ako celok, a to, aj keď má účastník nárok na náhradu trov konania, pretože mal vo veci plný úspech, každý úkon alebo každé platenie trov treba posudzovať samostatne, to platí aj pre trovy právnej služby. Obdobne i Najvyšší súd Slovenskej republiky vo svojich rozhodnutiach (napr. sp. zn. 3 MCdo 17/2010, 3 Cdo 214/2010) ustálil, že pre účely určenia výšky odmeny advokáta za ním poskytnutú právnu službu je rozhodujúci moment vykonania každého jednotlivého úkonu právnej služby, teda nie moment, keď advokát začal služby poskytovať.

37. «Nemožno pritom opomenúť, že ak sa po začatí poskytovania právnych služieb zmení (rozšíri) predmet právnej služby, je možné za okamih začatia poskytovania právnej služby považovať okamih vykonania úkonov právnej služby o takto zmenenom (rozšírenom) predmete právnej služby. To isté sa týka aj obmedzenia rozsahu (zúženia) predmetu poskytnutia právnej služby. Vyššie uvedené zmeny predmetu poskytnutia právnej služby môžu spočívať jednak v kvantitatívnych alebo kvalitatívnych zmenách (napr. zmena – rozšírenie žaloby o ďalší nárok, resp. zmena spočívajúca v zmene žaloby na určenie na žalobu na plnenie a pod.) alebo môže spočívať v zmene ceny veci alebo práva (bez toho, aby došlo k zmene predmetu poskytnutia právnej služby). Takáto zmena ceny veci alebo práva, ku ktorej dôjde v priebehu poskytovania právnej služby, má potom vplyv na výšku tarifnej hodnoty a tým aj spôsob výpočtu základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby» (k tomu pozri Fiačan, I., Kerecman, P., Baricová, J., Hellenbart, V., Sedlačko, F. a kol. *Vyhláška o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (advokátska tarifa). Komentár*. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2015. s. 63).

38. Ak preto bola predmetom odvolania, o ktorom konal a rozhodol odvolací súd, len suma 10 745,06 €, keďže o túto sumu bol celkový uplatnený nárok sťažovateľky znížený v rozsudku okresného súdu, pričom vyhovujúca časť rozsudku prvoinštančného súdu odvolaním napadnutá nebola a nadobudla tak právoplatnosť, a sťažovateľka v odvolacom konaní bola neúspešná, nárok na náhradu trov odvolacieho konania, ktorý bol priznaný odvolacím súdom žalovanému ako úspešnej strane v odvolacom konaní, môže byť za úkon právnej pomoci nesporne vyčíslený len zo sumy, ktorá bola predmetom odvolacieho konania.

39. Závažne pochybenie zo strany okresného súdu viedlo v predmetnom prípade k vydaniu súdneho rozhodnutia, ktorým bolo vo výroku o výške trov konania rozhodnuté v rozpore s objektívnym skutkovým stavom. Takýto postup, resp. pochybenie možno podľa ústavného súdu považovať za extrémne vybočenie z procesných pravidiel upravujúcich rozhodovanie o trovách odvolacieho konania. Takéto extrémne vybočenie predstavuje porušenie základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jej práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

IV. Právny následok nálezu ústavného súdu

40. V zmysle čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zrušiť vec a vrátiť na ďalšie konanie.

41. V zmysle § 133 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde, ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, v náleze uvedie, ktoré základné práva a slobody boli porušené, ktoré ustanovenia ústavy, ústavného zákona alebo medzinárodnej zmluvy boli porušené a akým právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené základne práva a slobody. Ústavný súd zruší rozhodnutie alebo opatrenie, ktorým boli porušené základne práva a slobody sťažovateľa.

42. Podľa § 133 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

43. Podľa § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd zruší právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

44. V zmysle § 134 ods. 2 zákona o ústavnom súde ten, kto rozhodnutie je viazaný rozhodnutím ústavného súdu, podľa § 133 ods. 3 rozhodnutie ústavného súdu je vykonateľné dorúčením.

45. Pretože ústavný súd rozhodol, že výrokom napadnutého uznesenia okresného súdu bolo porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jej právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bolo potrebné v zmysle čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodnúť o jeho zrušení a v záujme efektívnej ochrany práv sťažovateľky aj vrátiť vec v zmysle § 133 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde okresnému súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie (bod 2 výroku nálezu). Po vrátení veci okresnému súdu bude jeho povinnosťou znova rozhodnúť o výške trov odvolacieho konania.

V. Náhrada trov konania

46. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania alebo štátu trov konania.

47. Sťažovateľka požadovala náhradu trov právneho zastúpenia, ktorých výšku vyčíslila iba ku dňu podania ústavnej sťažnosti (vo výške 390,50 €).

48. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z príslušných ustanovení vyhlášky č. 655/2004 Z. z. Základná sadzba odmeny za úkon

právnej služby uskutočnený v roku 2018 je vo výške 153,50 € a hodnota režijného paušálu je vo výške 9,21 €.

49. Trovy právneho zastúpenia pozostávajú z dvoch úkonov právnej služby v roku 2018 (prevzatie zastupovania vrátane prvej porady s klientom, podanie ústavnej sťažnosti). Spolu s daňou z pridanej hodnoty vo výške 20 % ide o sumu 390,50 €, ktorú je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (bod 3 výroku nálezu).

50. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. novembra 2019

Jana Baricová
predsedníčka senátu